Л 237

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

ЦЕНА 10.— ДИНАРА

Млади борац

ОРГАН УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ

Број 14 | 18 ДЕЦЕМБАР 1944 | ГОД. I

ЗАСУЦИМО РУКАВЕ

Рад се од нужности, понижења и срамоте, попео данас у борби против фашизма на лествице патриотске, човечанске дужности, — он је данас дело части и хероизма.

У старој Југославији ми смо радили: требало нам је хлеба; требало нам је живети. Да не говоримо о томе, колико смо радили и како смо награђивани. Под фашизмом — за време окупације наше земље, рад у немачким фабрикама, рудницима и предузећима која су радила за Немачку — био је дело понижења, срамоте. Рад на њиви и у стаји — које су пљачкали окупатори, такође је био дело понижења, дело ропства. Такав рад значио је чекићима, лопатама, овим или оним, водити борбу против наших савезника, против братског Совјетског савеза, против националног, животног интереса нашег народа, његове Народно-ослободилачке војске и наше будућности. Једном речју радити под фашизмом — за њега, значило је борити се против слободе. Недићева „национална служба" била је ропска служба. Радити у „националној служби" значило је бити укључен у Хитлерову „тоталну мобилизацију", помагати Хитлера у борби против наших савезника, значило је помагати фашистима у систематском пљачкању наше земље. Рад у четничким „радним четама" — уколико су негде постојале — био је исти као и у „националној служби", био је кулук јаничарима — кољашима. Рад као такав и за такве циљеве престао је бити када је ослобођена од наше војске ма која покрајина наше земље, а нарочито данас када је скоро читава Југославија слободна. Ствар се је на основе променила. Схватити ту дубоку, садржајну *промену*, њене задатке и последице, значи бити патриота, свесни борац против фашизма, друштвено — политички свестан омладинац.

Данас радити — значи борити се против фашизма, за што брже уништење Хитлерове Немачке. Да би што пре окончали рат, ми морамо наше борце на фронту снабдети са свим оним што фронт захтева: оружјем, храном, оделом и обућом, саобраћајем итд. То захтева да наша земља постане заиста ратни логор. А ратни логор то је организација свих народних снага у служби фронту. Ратни логор — то значи неуморно, плански радити на подизању и оспособљавању наших фабрика, испуњење и прелажење одређене норме производње. Ратни логор — то значи обрадити сваку стопу наше земље, засејати на време, рационално гајити пољске усеве, како би наша војска, пострадали крајеви наше земље, наш народ, имали довољно хлеба, меса и осталих животних намирница. Ратни логор — то значи што брже обновити саобраћај, оправити разрушене пруге, друмове, мостове, оштећене вагоне и возила; градити нове како би могли што брже и боље снабдевати фронт; оживети привреду, пребацити храну нашој браћи која гладују у Црној Гори, Босни и Далмацији.

Данас радити — значи борити се против издајника, смртног непријатеља слободе, четника Драже Михајловића и остале пете колоне, која данас војнички потучена, покушава на овај или онај начин да омета наше ратне напоре, што брже ослобођење и изградњу наше нове државе. У раду широко обухватити и активизирати нашу омладину, то значи практично, на делу извојевати потпуну политичку победу народно-ослободилачког покрета над непријатељима наших народа. У радним јединицама за извршење задатка које поставља наша народна власт, активизирати, повући сву нашу омладину, отргнути од пасивности и онај део омладине који се још колеба, то значи на делу, практично остварити пуно јединство српске омладине.

Радити на извршењу задатака које пред нас поставља фронт, значи борити се, чекићем, лопатом, овим или оним, пуцати на непријатеља. Радити то је данас борити се за слободу, пуцати исто тако убојно, као са гранатама и минама.

Али није само то. Стара Југославија и поред огромних природних богатстава била је заостала, сиромашна земља; народ је тешко живео. Индустрија је била слаба, пољопривреда заостала, саобраћај, просвета, хигијена итд. неразвијени. Фашистички окупатор уз помоћ домаћих издајника уништио је и оно што смо имали. Све морамо градити изнова. Ми хоћемо да наша нова домовина, демократска федеративна Југославија буде богата, напредна, културна, срећна држава. Такву — ми хоћемо, и можемо је изградити! Наш народ се бори не само за националну слободу и независност, већ и за бољи, срећнији живот. А да би то остварили, морамо радити, радити организовано, неуморно. Ликвидирајмо штетну фразу о раду; свесрдно прихватимо се посла, обичног, дневног, који свуда стоји пред нама. Озбиљни задаци стоје пред нама: изградња индустрије, саобраћаја, школа, развијање пољопривреде, подизање болница, сеоских амбуланта, електричних централа, сузбијање неписмености, ширење просвете, подизање попаљених и порушених села и градова итд. Објективно, постоје сви услови да све те задатке извршимо. Будућност нашег народа, нас младих зависи од нашег рада.

То значи — ко воли своју домовину, свој народ, он мора да ради, то значи — ко хоће срећно да живи мора да све своје снаге заложи за изградњу наше нове државе, демократске федеративне Југославије.

Истовремено са борбом на фронту против непријатеља, наши народи су неуморно радили на изградњи нове државе. Сем совјетских народа у историји нема сличних примера. Наш народ, а нарочито наша омладина показала је пример ванредног радног хероизма. Историја ће на најлепшим страницама забележити радни хероизам и пожртвовање личких и босанских радних бригада. Није мањи хероизам показала омладина радних батаљона и чета Црне Траве који су радили и одрицали се хране за војску, од хероизма омладинских батаљона IV или XIII бригаде. Ми смо у рад унели нов стил. А то је масовно, ударничко такмичење, које развија радни хероизам и даје огромне резултате. Ударништво и такмичење мора и треба да се спроведе свуда и на сваком месту, па и на најобичнијим дневним пословима. Не значи то, да само ако градимо фабрику, треба да се такмичимо. Такмичимо се и кад чистимо улицу, спремамо дрва или носимо воду. Ми ћемо имати, ми морамо имати не само у војсци Корчагине, већ и у позадини у радним четама и бригадама, не само неколико, већ стотине, хиљаде. Наша омладина ће имати не само у војсци Пенета Ђукића-Лимара, Обрада Лазовића-Живка, Драгољуба Петковића-Столита већ ће таквих јунака имати у радним бригадама на хиљаде, које ће народ поштовати и волети као прве. Рад је данас постао дело хероизма, части. Тај карактер рада морамо схватити, истаћи и васпитавати се у том духу.

То значи, треба схватити да рад за нашу нову државу није кулук, те зато га се треба прихватити одушевљено, свесрдно, свесни да радимо за своју слободу, за нашу будућност.

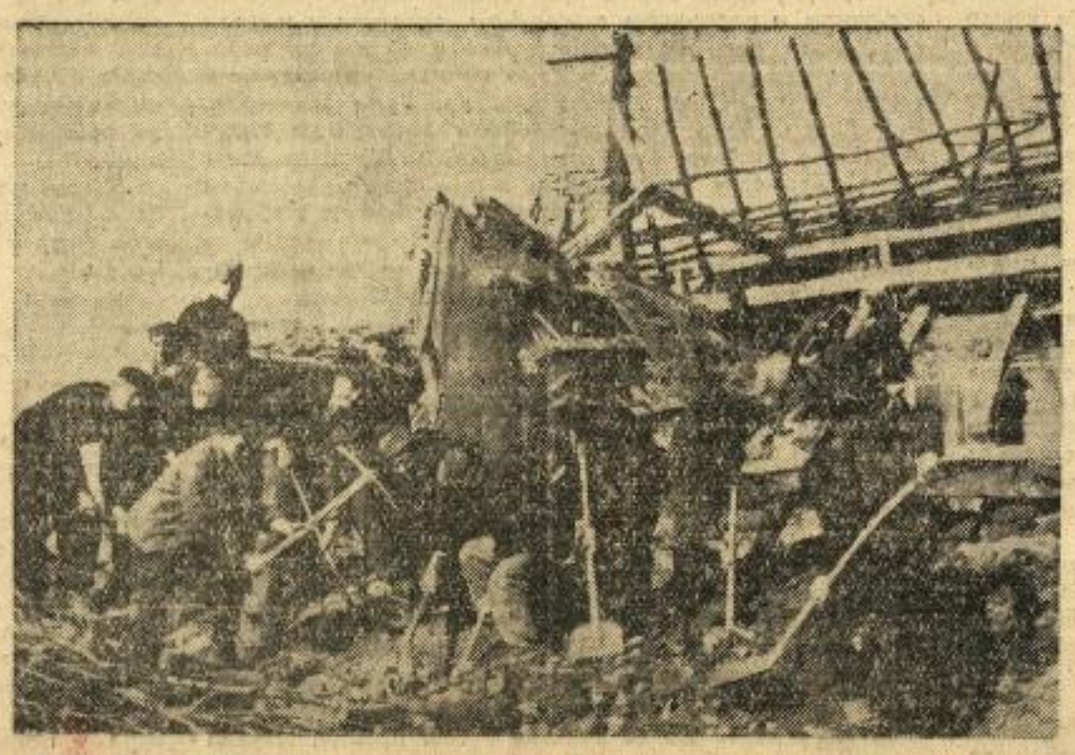
Наши борци на фронту, хиљаде живих и палих хероја, који дају све за слободу обавезују омладину у позадини, да се и она исто тако заложи свим својим снагама, на другом пољу борбе, — пољу рада.

Наш рад, то је данас дуг слободи, демократској федеративној Југославији, дуг младости.

Да би се омладина масовно активирала у раду мора се васпитати у радној дисциплини. Развити радну свест, данас значи васпитати се тако, да се свесрдно, ударнички, одушевљено прихватимо чекића, лопате, машине или плуга, исто тако као што развијамо војничку свест код борца, да храбро јуриша, добро нишани и влада техником оружја. Али не само празним фразама на конференцијама, већ свакодневним пословима. Лични пример у раду, дисциплинованост и организованост, то је основни метод и једини правилни пут радног васпитања. Бити ударник, то је најлепша и најчаснија легитимација, коју данас може носити омладинац или омладинка наше земље.

Засучимо рукаве!

Д. Ђ.



Лесковачка омладина ударнички ради на рашчишћавању улица свога града

14 ДЕЦЕМБАР

1939 година означава почетак опште борбе свих слободољубивих народа против фашизма, оружаног империјализма. Ненародни режим Цветковић—Мачек спутао је наше народе, ударио по народу жандармским бајонетима и пушкама.

У часу када су мрачне снаге фашизма почеле да јуришају на праву демократију, режим Цветковић—Мачек хтео је да преда народе Југославије у руке фашистичкој немани. Београд је тада дигао глас! 14 децембра млади радници, студенти, ђаци и сви напредни грађани дигли су се против угњетавања. Народ је тражио хлеба и рада, народ је тражио мир. Хиљаде младих грла кликнуло је: »Хоћемо мир!«, хиљаде радника тражило је: »Хлеба и слободе!« Загрљени, ношени братском љубављу, они су на Славији проговорили у име свих народа Југославије, у име сваког свесног и поштеног родољуба. Снажно и отворено осудили су издају и насиље. Режим Цветковић—Мачек је пуцао на радни народ; пале су жртве. Просула се невина крв. Ненародни режим, обавијен лажном демократијом, показао је своје ужасно лице. Лаж и мржња издајника ударила је на народ. 14 децембра радничка класа и омладина су се отворено сударили са оружаном реакцијом. 14 децембра радници и студенти Београда појачали су борбу за слободу и независност наших народа, за бољи, срећнији живот у миру и култури. Започела је борба организована од Комунистичке партије Југославије, борба која ће доцније да се претвори у снажан, широки народно-ослободилачки покрет. 14 децембар значи уједињење свих слободарских снага, он је указао свима да једини спас лежи у немилосрдној борби против фашизма. Комунистичка партија Југославије позвала је тада све слободарске снаге у борбу за слободу и независност наших народа.

Народ је тражио своја права — одговорило му се оружјем. Народ је тражио ослон на Совјетски савез — одговорено му је приступањем Југославије Тројном пакту. Народ је жудео за слободом — добио је пооштрен закон о заштити државе, натеран је у концентрационе логоре.

Југославија је чула глас слободарског Београда. Пале жртве су открите лаж »демократског« режима Цветковић—Мачек. Невине жртве подигле су и уједниле борбени дух слободољубивих снага наших народа. Широм целе Југославије није било грађанина, сељака, радника, коме није била јасна огромна опасност, ужасни терор корупционашке, петоколонашке владе Цветковић—Мачек. Свако је знао да је општа дужност оборити ненародни злочиначки режим. 14 децембар био је глас опомене свима онима, који нису знали шта спрема и на чему ради издајничка влада, он је указивао на пут истине и правде, на пут јединства у борби за националну слободу наше земље. То је исти онај пут којим су пошли народи Југославије под вођством Комунистичке партије одмах после срамне шесто априлске капитулације, а који налаже безобзирну борбу против окупатора и домаћих издајника. Народ се одлучно одвојио од владе, осудио њену издају. Народ је устао против владе. Жртве 14 децембра дигле су високо борбену заставу народа за јединство и братство за одбрану независности наше земље. Народи Југославије повели су Народно-ослободилачку борбу. Кроз три и по године извојевано је братство борбених снага, изграђено је дело које су под вођством Комунистичке партије Југославије стварали сви наши народи, изграђена је демократска федеративна Југославија.

Данас, пет година после 14 децембра, дана славе и части наше борбе, снаге су наше велике. Заједничка борба и братска љубав повезала нас је нерскидним братством. Народи Југославије изграђују данас државу, државу националне равноправности и слободе.

СРБИЈА ПРЕД КОНАЧНИМ ОСЛОБОЂЕЊЕМ

Друг Тито је рекао: „Немачки фашистички зликовци не смеју некажњено напустити нашу земљу." Извештаји Врховног штаба НОВ и ПОЈ најречитије показује не само да наша војска прописно кажњава фашистичке зликовце, него да им потпуним уништавањем уопште не допушта да оду из наше земље. Свакодневно наша војска уништава опкољене фашистичке групације и гарнизоне. После пада Краљева, где је после упорних четрдесетодневних борби „немачки гарнизон од 2.000 људи уништен до последњег човека", ослобођени су Ариље, Ивањица, Гуча и Пожега, где се наша војска бори већ на прилазима самог Ужица, чијим ће скорим заузимањем бити довршено потпуно ослобођење Србије. У Срему је после опсежне артилеријске и минобацачке ватре наша војска у заједници са јединицама Црвене армије, прешла у одлучан напад и у незадрживом налету пробила немачки одбрамбени систем, заузевши Илок, Шид, Сремску Рачу и низ мањих места, док се у Вуковару воде уличне борбе. Ту је први пут ступила у дејство наша модерна, млада артилерија и противтенковско оружје, које је наша војска добила од Црвене армије. Наши млади артиљерци су прецизним погоцима непријатељских утврђења одлично положили испит. На том сектору наша војска се све више приближава важном непријатељском упоришту Винковцима, које Немци огорчено бране довлачењем појачања, свесни његове важности за даље продирање наше војске кроз Хрватску ка Загребу. У Босни и Херцеговини, Црној Гори и Хрватском Приморју довршава се уништавање опкољених немачких гарнизона. Нарочито се жестоке борбе воде на сектору Подгорица—Данилов Град, где Немци очајнички покушавају продор из казана у који их је сатерала наша и албанска Народно-ослободилачка војска заузимањем Скадра.

На западу офанзива 7 савезничких армија, иако споро, јер Немци дају огорчен отпор, ипак одмиче. Пробијајући дубоко и снажно изграђена утврђења Сигфридове линије, савезничке армије све више продиру у важна рударска и индустријска подручја Сар и Рур. После пада Јилиха, америчке трупе све се више приближују Келну, док су трупе I француске армије, ослобађајући Елзас и Лорен, заузеле Минстер.

Догађаји у Грчкој узбудили су читаву поштену демократску јавност света. Оно што се тамо дешава личи пре на све него на ослобођење. Страх од наоружаног народа натерао је грчку емигрантску владу Папандреу-а, да покуша разоружање грчког народно-ослободилачког покрета ЕАМ-а и грчке Народно-ослободилачке војске ЕЛАС-а. У томе је влада Папандреу-а добила свестрану подршку Зерваса, грчког Драже Михајловића, и његовог издајничког реакционарног покрета ЕДЕС-а. Након што су одбили да потпишу одлуку о разоружању ЕЛАС-а, представници ЕАМ-а у влади Панадреу-а, су поднели оставку. Почео је оружани сукоб у коме против грчке Народно-ослободилачке војске, на страни владе Папандреу-а, учествује и енглеска војска са тенковима и авијацијом. Према догађајима у Грчкој ми не можемо бити равнодушни. Влада Папандреу-а је легло сплетки и роварења против наше земље. Прогон македонског живља, од стране органа те владе, које изражава жељу да се припоји својој матици, федералној Македонији у склопу демократске федеративне Југославије, то најбоље показује. Ширење карте „Велике Грчке" на којој су читава Албанија и Македонија са Скопљем припојене Грчкој, разголићује њене прабежљиве империјалистичке прохтеве. Говорећи о тим прохтевима Папандреуове владе Владимир Дедијер у једном од последњих бројева „Борбе" каже: „Нашем народу је добро познато да Папандреу у Грчкој нема никог другог сем Зервасових петоколонашких хорди и једног принца немачке крви, кога је грчки народ већ у више махова истерао са свога тла. Ето томе и таквом Папандреу требало би дати могућности да узноси раздор на Балкану. Победа Папандреу-а — то је победа манијака који хоће сукобе на Балкану, који хоће „велику" Грчку. Наш народ добро зна да је херојски отпор грчког народа залога будућности Балкана. Победа грчког народа — то је победа мира и срећног живота балканских народа, победа мирољубивих односа између наше земље и неустрашивог грчког народа, који тако јуначки под Акропољем брани велике принципе Атлантске повеље и Техеранске конференције." Јавно мњење и штампа у Енглеској осуђују став британске владе према догађајима у Грчкој. Приликом дебате о догађајима у Грчкој, у британском Парламенту народни посланик, члан лабуристичке странке Кокс је изјавио „да би више волео да му десна рука буде отсечена у чланку и да му остане црна патрља место руке, него што би потписао наређење да британска армија пуца на раднике у Грчкој". Угледни енглески листови „Ивнинг-Њус", „Манчестер Гвардијан" и остали у својим чланцима осуђују став британеке владе и траже да влада из основа промени свој став према Грчкој. Конгрес лабуристичке партије, одржан последњих дана у Лондону, донео је одлуку, којом се не одобрава политика г. Черчила према грчком народу. Исто тако америчка штампа, осуђујући став британске владе, ограђује се од њене политике према Грчкој.

Васкрс велике, слободароке, нама толико драге француске републике добио је свој пуни израз ових дана потписивањем уговора о савезу и међусобној помоћи између Совјетског Савеза и Француске у Москви. У заједничком комуникеу после разговора и склапања уговора каже се, да су „обе владе поново потврдиле своју одлучност да воде рат до потпуне победе над Немачком и изразиле жељу да заједнички предузму све одговарајуће мере да би одбраниле Европу од неке нове агресије." Посматран у светлости последњих догађаја пут генерала Де Гола у Москву и уговор о савезу између Совјетског Савеза и Француске добија огроман значај, не само као допринос учвршћењу антифашистичког блока слободољубивих народа, већ и као гаранција да ће у послератној Европи, након склапања мира, бити онемогућени сви планови ратних хушкача.

Кад мислимо на нову отечественофронтовску Бугарску, ми поуздано знамо да на нашој источној граници имамо пријатељску и братску земљу. Мере чишћења државног апарата од профашистичких и петоколонашких елемената, суђење ратним злочинцима које у најскорије време треба да почне у Софији, показују нам чврсту одлучност нове бугарске народне владе, да дефинитивно прекине са срамном прошлошћу издаје интереса бугарског народа, коју су спроводиле профашистичке владе разних Филова и Багрјанова. Никада више неће поћи за руком непријатељима народа да поруше братство два словенска народа. Приликом боравка команданта II Бугарске армије генерал-лајтнанта Кирила Станчева у нашој земљи, он нам је просто отргнуо речи из срца кад каже: „Учешћем бугарске војске у борби против немачког фашизма створена је већ преко заједнички проливене крви на бојном пољу код Беле Паланке, Ниша, Подујева и Косова, основа за учвршћивање тога братства", и „Моја је жеља да се овај први корак развије у снажни покрет и да створи услове за политичку, економску и културну изградњу братских народа у заједничкој словенској породици и у заједници слободољубивих народа".

БЕОГРАДСКИ УНИВЕРЗИТЕТ ЧУВАЋЕ ТЕКОВИНЕ НАШЕ БОРБЕ

У тешким временима ненародних режима Београдски Универзитет био је један од најхрабријих бораца за слободу и праву науку. У дугој и неравној борби успели су студенти да заједно са својим напредним професорима сачувају Универзитет од бесних напада фашиста и мрачне реакције. Сва настојања реакционарних режима да угуше основне, напредне тежње народа и слободу науке, сломила су се о чврсто, несаломљиво јединство наших студената. Студенти Београдског Универзитета били су народни синови, и кроз сваку њихову реч говорио је народ, цела слободољубива Југославија. Народ је захтевао од својих синова да се храбро боре за његова права, народ је стајао иза сваке акције наших студената, он их је бодрио и помагао. Никада та борба не би могла да буде тако херојска да омладина није била свесна нераздвојног братства са најширим масама радног и сељачког народа. Та свест није дозволила да се угуши живот младости, слобода научног рада, политичко-културни живот. Београдски Универзитет постао је трибина слободне мисли, антифашистичке борбе. Кроз борбу за слободу научног рада, за аутономију Универзитета, омладина је тражила најосновнија права, кроз њу је она показала своју спремност да одлучно устане у одбрану својих живота. И, што је притисак реакције постајао већи, то се јединство студената и професора појачавало, борба за опште интересе стварала је од њих праве народне, родољубиве борце. Васпитани у духу бораца за слободу и демократију, наши студенти су дали најбоље борце у борби против фашизма. Колико је младих студената трунуло у главњачама, концентрационим логорима, колико их је дало животе по аулама и амфитеатрима београдских факултета, широм наше земље, широм Шпаније. Без обзира на националну и политичку припадност студенти Београдског Универзитета су били повезани антифашистичком свешћу, она им је налагала беспоштедну борбу против свих поробљивача слободе и науке. Борба је повезала све антифашистичке снаге наших народа. Београдски Универзитет постао је чврст бедем, способан да се супротстави бесној фашистичко-германској најезди.

Фашизам је покушао да уништи Београдски Универзитет. Желео је да кроз њега проговори фашистичко-империјалистичка наука. Студенти и професори су се одлучно дигли против варварског насиља. Борци за народна права узели су пушке у руке, јер је само тако било могуће одбранити културу и науку од фашизма. Студенти Београдског Универзитета и већина њихових професора под вођством КПЈ организовали су борбу против окупатора, они су били први њени руководиоци. Прослављени борци као што су Слободан Пенезић и многи други, и данас васпитавају омладину у духу борбе против фашизма. Заједно са сељачком и радничком омладином, студенти и њихови професори дали су велике жртве у борби за ослобођење наших народа. Заједно су пали професори и студенти: др. Симо Милошевић, др. Ђока Јовановић, Иво Рибар, Ђока Ковачевић, Мика Јарац, Баја Секулић, Ђура Стругар, Слободан Принцип, Светозар Марковић, Борислав Ковачевић и многи други. Фашизам је могао да попали библиотеке, да опљачка лабораторије и разруши зграде многих факултета — тиме је још једном показао варварске нагоне — али није могао да угуши слободарски дух наших народа.

Данас су разрушене и спаљене зграде Правног и Техничког факултета, докази немачког варварства, докази борбе коју је Београдски Универзитет водио пре рата и за време фашистичке окупације. Сећања на жртве тих херојских борби нису само осврти на прошлост, већ је то снага којом ћемо на нашим новим, народним Универзитетима стварати праву, слободну науку и стварну културу. Дужности студената и професора су велике, потребно је што пре ослободити целу нашу земљу, потребно је прикупити сва способне интелектуалне раднике да би се поново организовао научни рад и живот, потребно је створити још чвршће братство међу омладином наших народа. Београдски Универзитет од увек је био стваран одраз политичких и културних тежњи наших народа; данас он има највеће могућности да се развије у том правцу. Никада омладина није била чвршће уједињена но што је то данас, никада народ није хитније тражио науку и културу. Да би остварио жеље народа, Београдски Универзитет мора да употреби све своје интелектуалне и моралне снаге да помоћу њих створи нове генерације свесних омладинаца, способних за пожртвовану службу осиромашеном и израњављеном народу. Стварајући новог културног радника, пионира новог, бољег, лепшег живота, рушевине београдских факултета победиће потпуно мрски, варварски фашизам.

7 децембра одржана је у сали Коларчевог народног Универзитета свечана академија студената и професора Београдског Универзитета, посвећена народноослободилачкој борби, Београдски Универзитет сетио се својих мртвих другова, храбрих бораца за слободу наших народа. На академију је дошао велики број студената, од којих су многи прослављени борци Народно-ослободилачке војске и њени руководиоци. Пред пуним салом реч је узео проф. др. Јеврем Недељковић. Он је у свом говору изнео задатке, који стоје пред студентском омладином: »Да би се одужио светим жртвама, Београдски Универзитет напрегнуће све своје интелектуалне и моралне снаге да обогати ум и опламени душу будућих нараштаја и да их оспособи за несебичну службу народу, осакаћеном и разривеном.

У име московских студената говорио је о херојској борби омладине студент Евлампије Тарасов, а о народном раду у прошлости и будућности др. Александар Белић.

На крају је донешена резолуција београдских студената и професора у којој се каже: »Обраћајући се своме драгом народу, толико растрзаном и толико уцвељеном, Београдски Универзитет позива сву интелигенцију и омладину нашу да доврши дело ослобођења земље и омогући што скорије окончање рата против злочиначког фашизма. Београдски Универзитет се заветује, остајући увек на straži наших великих тековина, изражених у одлукама историског значаја на Другом заседању АВНОЈ-а, да ће се стално трудити из све снаге своје да помогне нашем народу да се опорави од страшне пустоши и несташице, са вером да ће тиме унети свој удео у стварању бољег и човечнијег живота будућих нараштаја, а стављајући научне истине у службу тога рада, да ће им помоћним оруђем помоћи обнови данашњих разорених добара у подизању новог човека. Ми смо уверени да ћемо у томе имати сарадњу својих савезника и свих слободољубивих и културних народа.«

ЗА БРАТСТВО НА ДЕЛУ

Помоћи у рату пострадалој браћи — то је дуг нашој слободи

I Конгресу антифашистичке омладине Србије припада часна улога да је први, самоиницијативно, приступио делу помагања пострадалих крајева наше земље у овом рату. Српска омладина, испуњена осећањем захвалности према народима оних крајева Југославије, који су највише дали за народно-ослободилачку борбу, који су највише претрпели од окупаторских казнених експедиција, — осетила се обавезна да тим народима помогне свим снагама. Она је прогласила такмичење за помоћ пострадалим крајевима, а ванредни резултати широм целе Србије сведоче о високом степену свесности и одушевљења с којима се омладина прихватила тог посла.

Поред тога, I Конгрес антифашистичке омладине Србије, упутио је апел читавом српском народу, народним властима и организацијама, да са своје стране развију активност на помагању пострадалих крајева. Тако је на предлог I Конгреса, Одбор за прикупљање помоћи пострадалим крајевима Југославије упутио апел свим поштеним Србима и Српкињама да дају све што могу дати: жита, новца, покућства и других ствари за оне крајеве Југославије у којима је фашистички рушилачки бес највише пустошио; тј. за Црну Гору, Босну, Херцевовину, Лику и Банију, Хрватску и Далмацију и Словенију. У апелу се каже: „Ова помоћ биће један од доприноса које Србија и српски народ дају фронту за што брже окончање борбе против фашистичких окупатора и извојевање пуне слободе и независности за све народе у Југославији кроз слободну и независну федеративну демократску Југославију". Сам састав Одбора говори о важности акције прикупљања помоћи и о ширини коју она треба да има. У Одбору су: прота Милан Смиљанић, члан Председништва АСНОС-а; генерал-лајтнант Сретен Жујовић, члан Националног комитета; Владислав Рибникар, члан Председништва АВНОЈ-а и директор „Политике"; Милица Дедијер-Кићевац, потпредседник АФЖ-а у Београду; Душан Пуђа, члан секретаријата Главног одбора УСАОС-а; Мидрат Николић, адвокат, делегат Адвокатске коморе у Београду; мајор др. Саша Божовић, делегат Црвеног крста; Милијан Неоричић, члан секретаријата Централног одбора УСАОЈ-а; Ристо Антуновић, члан Извршног одбора Јединственог фронта Србије.

Поред значаја који ће ова помоћ имати као допринос српске позадине фронту, као фактор убрзања чишћења преосталих делова наше земље од окупатора и привођења крају овога рата, она ће бити најбоље, најстварније огледало оданости српског народа идеји братства југословенских народа. То ће бити оживотворење на делу онога одушевљеног одобравања одлука II Заседања АВНОЈ-а којима је ударен темељ јединства и братства, а које је са толико жара изразила Велика антифашистичка скупштина народног ослобођења и I Конгрес антифашистичке омладине Србије.

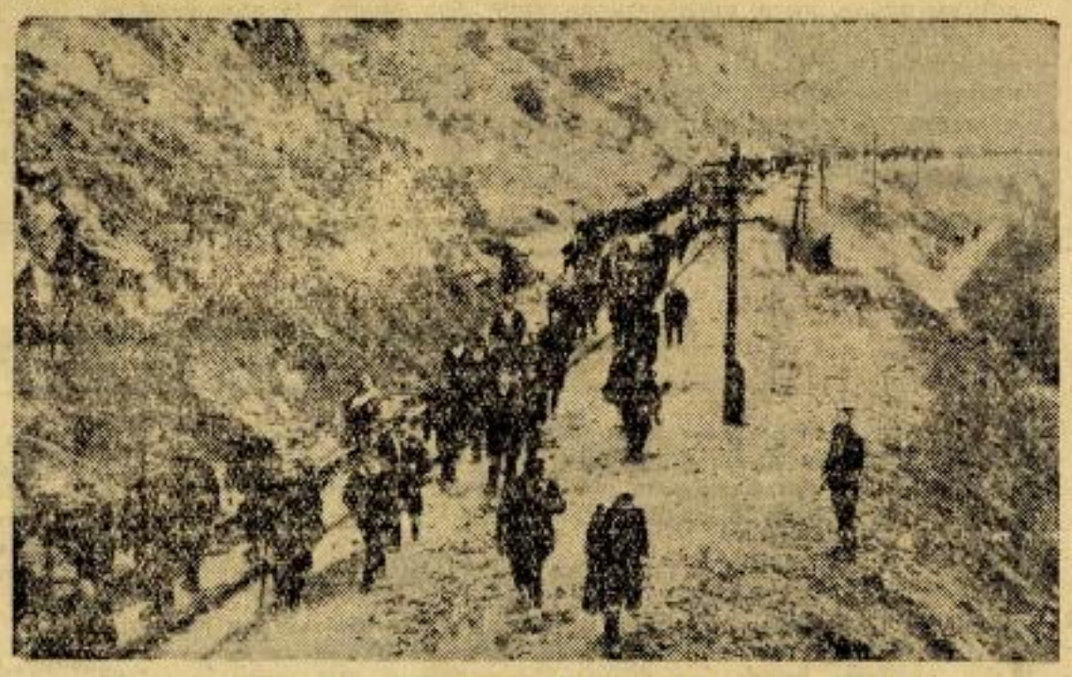
Ова акција прикупљања помоћи, биће најзад знак сарадње народа са органима народне власти, слика њихове везе, њиховог разумевања узајамних снага, готовости народа да се одазове позиву власти, жеље и спремности да је помогне у свим задацима који се пред њу постављају.

Успехом ове помоћи биће избијени из руку и последњи адути оним шпекулантским круговима у земљи и иностранству, који у распиривању шовинизма, потпиривању вештачки створених националних супротности, развијању шовинистичких и сепаратистичких тежњи, виде последњу могућност свога враћања на старе позиције. Али кад народи Југославије на делу покажу чврстину свога братства, кад српски народ, по цену одвајања од својих нужних потреба, буде одвојио помоћ за теже пострадалу браћу Босне и Херцеговине, Црне Горе, Далмације, Хрватске, Словеније, онда ће бити очигледно, да су сва рачунања на неке унутрашње распре међу југословенским народима погрешне и да су према томе сви планови народних непријатеља, неосновани.

С обзиром на велику важност прикупљања помоћи за пострадале крајеве, с обзиром на чињеницу да је рад на њој један од најефикаснијих облика рада на учвршћивању братства и јединства наших народа зато је он у садашњем моменту скоро исто толико значајан као активно учествовање на фронту или на обнављању привреде, те зато му омладина мора поклонити много пажње. Пред омладину се, овом акцијом, поставља задатак ударничког рада у сврху што бољег спровођења прикупљања помоћи, како би се циљ — велика количина најнужнијих потреба за нашу браћу — постигао. Омладинци Србије морају уложити све своје снаге да свој народ упознају са тежином положаја своје браће, пустошима које су фашистички окупатори својим офанзивама по њиховим земљама починили, величином уништавања живе снаге, стрељањима, одвођењима у концентрационе логоре, недаћама које је недужно становништво тих крајева претрпело и — што је последица свега тога — још увек трпи. Треба објашњавати значај отпорности, чврстине и непоколебиве оданости слободи, оних народа, којима се има захвалити за одржање и јачање народног устанка у отсудним тренуцима, а који су баш због те оштрине антифашистичког става имали да поднесу концентрисану ударну снагу фашизма. Они су то издржали, они су у тој борби победили, али у њој су тешко погођени. За братство и јединство на делу, по конкретном задатку: помоћи народе који су све дали за нашу слободу и тиме дати што већи ратни допринос ствари ослобођења — частан је дуг кога ће српска омладина свесрдно и одушевљено извршити.

ОСНИВАЊЕ НОВЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ У БЕОГРАДУ

Нема можда земље на свету у којој је рат створио већу несрећу и пустош, али исто тако нема земље на свету у којој је рат изазвао тако дубоко превирање и тако снажан унутрашњи препород. Тај препород, који се све јасније оцртава у најразличитијим гранама друштвеног и државног живота, налази своју полазну тачку и свој најпотпунији израз у карактеру и духу наше народне војске. Створена од најбољих синова и прекаљена у трогодишњој неравној борби, наша Народно-ослободилачка војска претставља једну од најдрагоценијих тековина отаџбинског рата. Она условљава и осигурава све остале тековине народне борбе, она је најбоље јемство за данашњу победу и за сутрашњи мир. Разумљиво је дакле, неуморно старање нашег народног вођства да војску што више ојача, што боље спреми, да у њој сачува онај дух пожртвовања и високе свести, који је и у најтежим околностима једног неравног рата, осигуравао победу над непријатељем. У низу мера које се у том циљу предузимају, нарочито је значајна одлука о организовању нове Војне академије у ослобођеном Београду. Ова висока школа војне вештине треба да дâ нашој војсци један стручни официрски кадер у коме се до сада прилично оскудевало. Није потребно ни наглашавати нарочито ону битну разлику која постоји између Војне академије у бившој Југославији и Војне академије која се данас организује. Та је разлика условљена већ самим циљем који се жели постићи. У бившој Југославији војска се није налазила у служби народа већ у служби једне реакционарне владајуће клике, која се непрекидно служила насиљем. Од Војне академије се тражило, не да васпитава и просвећује већ да дресуром ствара дресере. Празан формализам и сурова германска дисциплина имали су да створе од будућих официра безосећајне извршиоце туђих наређења, официре који ће држати војнике у ропском страху и покорности и бити способни да у сваком тренутку окрену оружје и против свог сопственог народа. Овакво васпитавање официрског кадра показало је већ своје резултате. У тренутку опасности, када је требало заложити животе за одбрану слободе, већина бивших југословенских официра почела се кукавички и издајнички и просто изручила своје војнике у руке непријатељу.



Непрекидно иду колоне омладине нишког округа у нашу војску

У новој, демократској, федеративној Југославији, војска ће бити стуб истинске народне слободе. Нова Војна академија треба да припреми за ту војску праве народне официре, који ће имати не само довољно стручног знања већ и довољно моралних услова за ту одговорну дужност. Нови официри треба да буду васпитани за васпитаче, који ће са војником делити добро и зло, и показивати на свом сопственом примеру како се живи и умире за свој народ. То треба да буду учитељи родољубља и одговорни чувари великих народних тековина, не само командири него предводници, не аутомати немачког типа него свесни хероји према националном узору.

У данашњим условима великог рата и тешке економске исцрпљености организовање Војне академије захтева савлађивање великих материјалних и финансијских тешкоћа. Почело се готово ни из чега, али се почело са оном несаломљивом вољом која даје печат читавој данашњој борби. У новој Војној академији, која ће имати две хиљаде питомаца, искупило се већ око триста педесет младића из свих крајева наше отаџбине. Они и сами свесрдно помажу да би се зграда, тешко оштећена бомбардовањем, што пре оспособила за нову употребу, да би што пре могло да се отпочне са редовном наставом.

Наставни програм трајаће две године и обухватаће све предмете који се предају на одговарајућим високим војним школама у осталим земљама. Кадар наставника састављен је од одличних стручњака међу којима има и неколико истакнутих учесника данашње народне борбе. Избор питомаца извршен је углавном преко омладинских антифашистичких организација.

Отварање Војне академије у Београду претстављаће један изванредно значајан датум за читаву нашу земљу. Нова Југославија добија тиме једну важну војно-културну установу, која ће имати да негује и чува тековине и дух Титове војске. Време и околности, у којима се Војна академија ствара и отвара, искуства овог трагичног и великог историског збивања, жива мржња на окупаторе и издајнике и живи примери легендарног херојства, све су то сигурне јемства да ће официри, који буду излазили из нове Војне академије, бити заиста достојни оних народних официра и војсковођа, који су своје чинове стекли у ватри отаџбинског рата и који данас воде нашу војску путем највеће победе.

Ч. П.

ОМЛАДИНСКЕ *вести*

Црна Гора Братска омладина Црне Горе и Боке одржаће 12 децембра у слободном граду Цетињу свој II Конгрес.

Херојска црногорска омладина, која је у трогодишњој ослободилачкој борби наших народа заузела једно од првих места, на свом II Конгресу манифестоваће братство и јединство са осталом братском омладином и народима Југославије.

На дан свог великог празника, изнеће она резултате које је постигла извршавајући задатке које је пред њу поставио I Конгрес.

Давно започето извршење одлука, нарочито одлуке о борби за потпуно уништење фашизма и домаћих издајника, до коначног ослобођења Црне Горе и свих братских народа, као и спремност да се све да за изградњу наше нове државе добиће своју потврду на Конгресу.

Македонија Први пут 22 децембра одржаће се у слободном македонском Скопљу II Конгрес антифашистичке омладине Македоније. По други пут, сада у слободи, манифестоваће омладина Македоније своју љубав и спремност за борбу и изградњу нове, слободне и равноправне Македоније у демократској федеративној Југославији. Широм земље отпочета такмичења уродила су плодом.

Струмичка омладина предала је НОВ-у два минобацача, 40 мина и много одевног материјала. У свим крајевима одржавају се митинзи и конференције са много хиљада учесника.

Херцеговина У Требињу, Билећу, Љубињу, Гацку и Стоцу формиране су радне бригаде. Свака броји преко хиљаду омладинаца-ки. Омладина са великим одушевљењем приступа обнови својих порушених градова.

Босна Са жетве на Козари вратила се гламочка радна бригада и у свом крају свршила је све пољске радове. Сакупљено је 14 вагона сена, а у жетви и вршидби дато је преко 4.500 радних дана. Само стекеровачка омладина дала је 2.600 радних дана.

50 омладинки превалиле су 60 км. од својих села до места рада.

За 13 часова сакупиле су 4 вагона сена за које је иначе потребно 125 купилаца. Свака од њих радила је за два и по радника. Ова иста бригада дала је за 5 дана на другом послу 24.000 радних дана. Као најбољи истакао се II батаљон који је сам дао 800 радних дана.

Крајина Омладина Крајине у активној припреми за свој I Земаљски конгрес из дана у дан постиже све боље резултате. У току жетве омладина Козаре дала је 137.843 радна дана; 5.150 метара железничке пруге доведено је у ред. Само III и X Дубичка бригада дале су 70.063 радна дана. Од 15-X до 15-XI посечено је 1.224 метара дрва за оврев сиротиње, убрано 40.404 кг. кукуруза, увезено 621.060 снопова пшенице и поправљено 174 куће. За сејање пшенице очишћено је 1.935 дунума земље и поправљено 25 мостова. V Новска бригада народног хероја „Др. Стојановића" убрала је 12.167 кг. кукуруза. За цело време рада омладина се је подизала и на културном пољу. Одржано је 58 приредби, покренуто 45 зидних новина и одржано 344 политичке конференције. Пионири Козаре дали су за то време 4.967 радних дана.

Херцеговина 1587 омладинаца отишло је у Народно-ослободилачку војску из округа Јужне Херцеговине. У раду постигнуто је 8.500 радних дана, 475 одржаних конференција и 5.000 нових чланова Јединственог савеза антифашистичке омладине Босне и Херцеговине.

Славонија На фронту жетве победила је Славонија. Обезбеђено је у брдском округу више од 1.000.000 кг. жита за НОВ.

Банија За непуна 2 месеца омладина Баније прикупила је 215.293 кгр. животних намирница, 390 комада свиња, 13.917 литара млека и 1.867 кг. масти.

Лика Носилац конгресне заставе у овој години омладина Лике дала је у току летошњих офанзива преко 14.000 радних дана. Опрала борцима 1.000 пари веша и скупила 6.987 кгр. хране. Пренела је 2.800 граната на 65 км. удаљености.

Четрдесет два дана

Загрмели су швапски топови с оне стране Мораве. Гранате су почеле да разривају грудобране и положаје наших храбрих батаљона, да руше и пале куће сељака на обронцима више Краљева. Одговориле су стихијском снагом „Катуше", бацачи и стоструко „Ура!", које се понављало свих 42 дана борбе за Краљево. Густи редови жица, ровови пуни воде, који се протежу кроз још необрана поља, расквашене смонице и натуштено небо, из кога лије као из кабла. 42 дуга и тешка дана трају борбе. Јунаци са Таре, Дурмитора и толиких других прослављених места, IV Црногорске пролетерске бригаде, ударници III и VI Српске, као и делови XXV дивизије, уз братску сарадњу и помоћ Црвене армије, крше последњи отпор побеснелих фашиста, који покушавају да некажњени измакну из наше земље. Кроз блато и кишу, кроз рафале и прасак бомби, кроз дим и тешку новембарску маглу, кроз победоносно „Ура" и ропац умирућих, ту, на обалама под Краљевом, пише се ново поглавље величанствене епопеје народно-ослободилачке борбе.

Витановац, Стубал, Врпеско гробље, Метикош и сви висови над градом, места су славних борби и херојских подвига.

Размак је само 15 метара

Трећи батаљон IV Црногорске пролетерске бригаде примио је 16-ог октобра на положајима пред Краљевом борбу са Немцима. Ушли су храбри синови Црне Горе, као и увек, одлучно у борбу. Почео је крвави бој. Кроз дуге дане падају гранате, а киша лије натапајући земљу, одело и људе. Ровови, на брзу руку ископани, пуне се полако водом. — „Водостаће у висини опасача", — шали се водник, а ветар помешан са кишом као завеса покрива људе. Из дана у дан све ближи су ровови, све јача је жеђ за борбом и осветом. — „Сада је, другови, размак само 15 метара", — тихо говори командант, тумачећи бомбашима план ноћашњев „узнемиравања". Ноћ, као многе ноћи кишовитог новембра, полако се спушта, обавијајући цео крај непрозирном тамом. Покаткад само свитне шрапнел, а моментану тишину прекида следећи рафал, који се наставља све жешће што је ближа ноћ. — „Ноћ је наша", — шапћу борци. — „биће швабама вруће" — додаје други. — „Ред је да се нешто и поједе", — констатују сви, који од јучерашњег дана нису ништа окусили. За који час стиже храна, која се са великим одушевљењем дочекује.



„Бомбаши напред!"...

— „Бомбаши напред!" позива тихо командант и показује руком правац напада. Понеки светлећи рафал, у помрчини густој као тесто, показује пут до непријатеља. Полако, опрезно, полазе они напред. Чвршћи стисак руке на кундаку. Бистрији је поглед ока- јер са противничке стране будно око и ухо стражара испитује ноћ. Полако кроз воду и блато, кроз жице, на којима често остају комади меса и одеће, кроз тајанствена минска поља, где на сваком кораку вреба смрт, смањује се размак између храбрих бомбаша и непријатеља. А кад се стигне на домет ровова, тад руке брзо раде. Тихо прскање каписле, снажан замах и експлозија осветливши за час непријатељске ровове, нарушава привидан мир ноћи. Једна две, три — безброј, почетак је ватре, јер одмах за тим „бренгали", „шварци" и минобацачи пуцају до јутра. И тако читав месец. А кад се размак ровова смањи, — „онда је бомба најактуелније оружје" — говори борац са Цетиња.

Пролазе дуги дани опсаде, а вода расте. Све тиша је непријатељска артиљерија, све немоћнији су бункери, а све смелији су напади наших јунака.

„Ој, Швабо, јел' ти зима?"

— „Шта треба све да учиним, да постанем народни херој?" — пита већ безброј пута сам себе и своје другове Блажа Милић, војник III батаљона IV Црногорске бригаде. То је његов животни идеал — постати народни херој. У свим најтежим акцијама против непријатеља учествује он. Показује чудо од храбрости. Једног од многих дана оитке за Краљево дејствовао је противнички „шарац" и угрожавао читав изобочени сектор фронта. Блажа се јавио добровољно. — „Идем да га донесем" — рекао је, а очи су му светлеле одлучним сјајем. Руке другова биле су слабе да задрже непромишљену снагу у налету. Лако је прескочио грудобран и нестао у правцу непријатељских ровова. Борци са зебњом очекују исход те неравне борбе. За то време Блажа као мачка пузи између жица, стиже до противника, брзо отшрафљује бомбе, баца, а затим — тресак, јаук и мир. Резултат је — три мртва непријатеља. Блажа се каљав и ознојен враћа у ров, вукући на рамену заробљени „шарац", машинку, револвер и муницију. „Сад нас пасји син неће више узнемиравати!"

При акцијама ноћног „узнемиравања", Блажа се први јавља. Начичкан бомбама, полази далеко изван ровова. „Ој, Швабо, јел' ти зима?" — ори се његова снажна гласина кроз мрклу ноћ. Из ровова с оне стране чује се псовка на немачком, или искварењем српским језиком. — „Чекај, Швабо, сад ћу ти ја угрејати твоју тврду главурду!" Бомба једна за другом падају где треба, а Блажа пева. Тако из ноћи у ноћ. Блажа се нада да је све ближе свом идеалу.

Први пут води он другове на јуриш

— „Другови, задатак је напасти непријатеља и смањити његов притисак" — говори озбиљним гласом млади командир II чете, који данас први пут води другове. Опрезно се полази. Иза сваког грма, камена, пања, иза сваке избочине вребају хиљаде опасности. Командир иде први. Другови га опомињу на опрезност, јер правац наступања иде преко минског поља. Куршуми дочекују храбре борце. Један за другим испод жица, кроз левкове, што су их час раније направиле гранате, користећи често заклон само једног камена, продиру они напред. Ватра се појачава. У непосредној близини распали мина, граната, експлозије, а од притиска бубњи у ушима. „Другови, примећени смо! Брже напред!" — надјачава буку командир, издиже се и гледа да ли су сви на окупу. При несмотреном кораку уназад, нога запиње за жицу, која се у блату и лишћу не примећује. Пад и експлозија. Од снажног удара одбачен је десет метара уназад. Другови прискачу у помоћ. Мина је повредила обе ноге и руке. Настаје мала забуна, али све доводи у ред заповеднички глас рањеног командира. — „Другови, ја нисам рањен, напред!" — Како је магична реч вољеног командира! Знају борци његове тешке ране, полазе још чвршћи у напад. „Лево крило заломи!" — трепти глас, а локва крви све се више шири. Бодре их његове речи. Напад под његовим руководством уродио је плодом. Заузети су бункери, протеран је непријатељ. Док га другови пажљиво и нежно преносе, он се смеје блеђа, изнурена лица, а његов једва чујни глас шапће: „Добро је другови, главно да је задатак извршен!"

Пољана је била пуна крви

„По сваку цену морамо заузети Врпеско гробље", говори командант III батаљона првој и другој чети. Без задржавања се полази напред. Звецкају митраљеске пантљике, пребачене преко снажних плећа Беље из Читлука. Један за другим искачу борци на положај и за који час почињу митраљези да гуде песму смрти. Непријатељ се утврдио у гробљу. Сваки споменик је заклон, а већа гробница — бункер. Наши навалују као лавови. Око сваког споменика води се борба на живот и смрт. Узмичемо, да још жешће нападнемо. После једног неодољивог „Ура!" гробље је било у нашим рукама. Непријатељ зна важност положаја и неће лако да отступи. Његови противнапади се смењују, све жешћи и крвавији. Доводи појачања, но узалуд.

„Другови, сви ћемо изгинути, али отступити никада!" — заветују се храбри борци. И издржали су. Два дана и две ноћи беснео је ураган челика и крви. У последњем победоносном јуришу, напада храбри Беља, а његов „Брен" сеје пустош. На крају гробља захвата га непријатељски рафал и он пада. Пао је храбар, као и увек. Цо- куле и чизме бораца тону у лепљиву фашистичку крв, која испуњава сва удубљења на освојеној пољани. Положај Врпска глава био је 11. новембра чврсто у нашим рукама.

Секунди су текли као вечности

Капетановић Данило, водник II чете III батаљона, познат је у својој јединици као најхладнокрвнији човек. У борбама где размак између ровова не прелази 10 метара и где се само бомбама дејствује, често је случај да се бомба пре времена баци. Хладнокрвност и присебност — најбоља су одбрана. Није се једанпут догодило да водник Данило дочека бомбу, ухвати и муњевитом брзином врати натраг, учинивши пустош у непријатељским роововима. Бомбе намење нашим борцима уништавале су тако саме фашисте. Једнога дана ров, у коме су се налазили наши борци, био је нарочито изложен непријатељским бомбама. Ми смо одвраћали. Од рафалске паљбе, од потмулих удара мина, које су преоравале површину положаја није се ништа чуло. Руке, ноге, шлемови, делови пушке, делови бункера, помешани са земљом и крви, на противничкој страни летели су у ваздух. „Пази, бомба!" — узвикује омладинац, који на мушици свога „Брена" држи читав противнички ров. Тромблонска бомба пада на сред рова. Секунди су текли као вечност. Унезверени погледи већ су видели експлозију, обезглављена трупла, смрт. Данило је и овога пута отклонио опасност. Стреловитом брзином прискочио је, дохватио бомбу и избацио је изван рова. Истог момента разлегла се експлозија. Другови су били спашени. Захвални погледи били су награда храбром Данилу који се вратио на своје место као да се ништа није догодило. А ово се понавља врло често.

„Напред, другови, оставите мене!"

Дахћу уморни борци. Низ лице се слива зној, који пече неиспаване очи, а жестина битке не престаје. Заклопачки гај — место где се некад чуо

Народни хероји - омладинци

Миодраг

У лето Дрина је била кротка, питома и газна. Како је била дивна у пролеће!

— До Алексиног гроба сада једва допире њен тихи ромор. А онда? Бесна запенила, диана, непокорна и подмукла!

— Па шта, и такву смо је савладали. — Тако плива разговор низ дугу колону.

А после — прошла је Пета; жестоки бојеви код Романије, песма батаљона са носилима рањеника на рамену, победе по Озрену, код Спрече. Већ давно су били радосни дани на Кривају: купања, такмичења, курсеви, жетве наших батаљона по сеоским њивама, збор бригаде, — прво наше лето у отаџбинском рату. Сви ови путеви су нам познати. Бригадом командује Луне. Борци са поносом говоре: »Ја сам из Лунетове бригаде.« И песма је никла: »Иде Луне и води бригаду...« Фоча, Бакић, Хумић — гробови 13 мртвих пролетера. Наш правац је исток: Санџак, Црна Гора, Србија. Терен огроман, нас на броју мало. Од команданта се тражи велика вештина, одлучност и чврстина.

— Па шта! — говорио је Луне. — У сваком борцу снага је нарасла за пет, за десет. Из наших победа родиће се нове бригаде. Наша снага ће бити већа за два, три, пет пута — само да их жестоко ударимо. Снаге су ту, треба их пробудити. Треба им показати како један пролетер удара на десеторицу. Омогућити им само да удахну слободна ваздуха и сваког рањеног и погинулог замениће десеторица. Десета бригада, њен дух, њене одлике, њена стваралачка снага, никада не могу пропасти.

Да, бригада има свој лик, свој живот, своју душу, мисао, ритам у ходу, своје сопствене ратничке црте, безграничну моћ да се непрестано обнавља и сачува оно њој својствено. Она има своје миљенике. У II Пролетерској херој Алекса је симбол упорности, херој Петар Лековић узор бомбаша и јуришне снаге, а Луне борбене одлучности и продорности и оличење команданта — друга. Они се никад не заборављају. Они постају својина сваког новог борца. О њима се говори, са њима се креће у бој, речи о њима су присне, материнске, снажне и топле. Спонтаним обнављањем историје бригада кали се за нове победе. И сада се борци сећају, гледају и говоре: Алекса је на Дрини рекао: »Ми морамо прећи«, а онда — низ колону те- ку жива сећања о јуришима I Пролетерске и Крајишника код Завајта, о изношењу топова на Вучево, крвавим борбама на Кошуру, бомбардовању на Хрчавки и Милим Кладама, херојској борби далматинских батаљона на Барама, пробијању обруча на Сутјески и Зеленгори. Како је онда Луне командовао. Историја живи — ништа се не заборавља.

Дуга колона иде убрзано серпентинама уз Мијајиловицу. Сви као да би хтели да излете на врх.

— Шта ли се оданде види?

— Можда Србија?

— Ено га Дурмитор! Да ли је оно друже Дурмитор?

— Он је то. Познајемо га ми. Онде је Гучево, Маглић, Трескавица.

— Како је Златибор мали према њима!

Пред колоном јаши Луне. Његов крепки дорат разасуо гриву на две стране, подигао високо главу и сева бодрим, закрвављеним очима, а он седи на њему као у столици — исправио десну ногу, искосио крупно тело и раширио секцију.

— Кад изиђемо на врх — видећемо Србију.

Потсвесно ободе дората левом ногом, а он поиграва и граби све брже испред колоне. Кад смо стигли на врх, Луне неком чудном жестином сецну дизгине не дижући главу са секције. Дорат се усправи на задње ноге и послушно стаде. А он онда нагло исправи високо тело, упери поглед у даљину, очи му севнуше детињском радошћу:

— Видиш — оно је Чигота! А тамо иза ње је мој Добродол. Да знаш само како је он питом! Како су топле његове шуме, питоме ливаде — да ми је у пролеће стићи тамо! Шта мислиш како би се сад обрадовала мајка да ме види! Сигурно је већ чула да ми је брат погинуо, а мене сигурно замишља као дете, средњошколца. Колико сам волео мајку! А просто би ми било тешко да стигнем у Ужице без Алексе. Сигурно су их четници намучили због нас. Ударићемо их тако да им се мозак помери. Смрдљиве банде! Како ми је сад жао сваког изгубљеног друга! Али, нико од њих није нејуначки погинуо.

Одједанпут му поглед севну жестином, згужва секцију, нагло тргне коњу дизгине и удари га снажно ногама као да жели да прескочи читав терен.

борби за Краљево

само цвркут птица, звоно на овцама и фрулицама малог пастира сада је постало поприште најтежих битака. Непријатељ се као клин зарезао у наше редове, треба га ликвидирати и истерати из гаја. Неодољиво и храбро јуришају наши борци. Хлеба није било целога дана и ноћи. Уморни и неиспавани, мокри и прозебли· газе они босим ногама кроз житко блато, пуно бодљи и жица, газе и освајају. Напад за нападом, метар за метром, буква за буквом и непријатељски ланац се осипа. Повијених глава, чврсто стегнуте пушке, ускачу они у непријатељске ровове. Кратка борба и први ред ровова је освојен. Следе брзи и вешти скокови. Црне се шубаре Тимочана, који као незадрживи талас трче преко шуме. Пред III четом јуриша први Делевић Тихомир, помоћник политкома. Његов снажан глас бодри и даје снаге. Положај за положајем, бункер за бункером и више од половине гаја је у нашим рукама. „Напред, другови!" виче Тихомир, снажно замахнувши руком, и погођен паде. Рањен је тешко. Једна нога формално је откинута. Покушавају да га изнесу. Он се отима и виче: „Напред, другови, на гај! Ја нисам важан!" — шапћу побледеле усне, глава полако клоне, а по одећи крваве мрље постају све веће. Гај је освојен!

Он није отступио!



„Друже, положај мора бити по сваку цену задржан. Од тога зависи успех овог дела фронта." — тумачи командант Војиславу Крстићу, пушкомитраљесцу IV чете, који са својим „шарцем" полази на објавницу. Непријатељ све јаче јуриша. Тога дана беснела је битка као никад до тада. Његов „Шарац" чинио је своје. Читава брда швапских лешева лежала су пред нашим рововима. Целог дана смењивали су се напади и противнапади, уз бесну рику топова и бацача. Читава брда челика и земље падала су на храбре борце. И морало се отступити. Али Воја, пушкомитраљезац, није отступио. Два дана и две ноћи сеђао је његов „Шарац" смрт Два тешка дана уморно око стајало је на мушици. У кратком затишју другови су оскудно парче хлеба замотали у марамицу и добацивали младом јунаку. Издржао је. Смена је дошла. Следио је напад, положаји су опет били наши.

Настали су кишни дани. Влага је пробијала до сржи. Вода је пунила ровове, допирала до прса, а положај је био истакнут. Сваки покрет значио је смрт. „Треба чувати оружје" — говоре борци скидајући са себе пелерине и шињеле и са безграничном љубављу покривају верне другове, митраљезе. Једног дана Воја је поправљао покривач на своме „Шарцу". Неколико секунди, неколико сантиметара изнад рова, било је довољно противничком стрелцу. Планула је пушка. Војино тело млитаво се опустило, руке су у задњем грчу загрлиле митраљез.

Положаји пред Метикошем

Док куршуми звижде изнад самих глава, а камење и земља услед експлозија граната насипају ровове, полази тројка са пушкомитраљесцем Бранком Орландићем у напад. Испресецани ровови, бодљикаве жице и оборена стабла — то су положаји пред Метикошем. Ноћ је. Тихо и опрезно полази тројка у акцију. Простор се може прећи или муњевитим претрчавањем или пузањем. И једно и друго је опасно. Један за другим привлаче се кроз блато и воду. Жица дере кожу. Опрезно руке пипају испупчења меке блатњаве земље, испод које се скривају мине, а само неколико десетина метара пред њима налазе се чеперични отвори смрти, који при најмањем сумњивом шушњу пуцају. Корак по корак све ближе је непријатељ. Хиљаде смрти вреба из сваког сантиметра пољане обрасле жутом увенулом травом. То је минско поље. Напажљиво запиње пушка за постављену жицу и мине експлодирају. Сва тројица су тешко рањени, али зато су руке још здраве. Вуку се на рукама, распоређују се, а иза њих остаје траг крви. Непријатељ је осетио. Почела је ватра. Бранко заборавља на бол, притеже јаче митраљез. Задатак је извршен Дршћу снажне плећа од јаке пуцњаве. После више часова извучени су без свести. Једва су одвојили митраљез из чврсто стегнутих Бранкових руку.

„Данас наше машинке певају најлепшу песму..."

Освануо је дан Великог Октобра. У знак почасти и славе одјекивале су тога дана стоструком снагом „Катюше" и топови. „Драги другови", пише комесар 1 чете III батаљона IV Црногорске бригаде, док светлост једва продире кроз отвор на бункеру. — „Данас у славу Великог октобра наше машинке певају најлепшу песму борбе и победе. Ми се данас такмичимо ко ће убити више Швабе." Писмо је запечаћено, курир одлази. Комесарову мисао изражавају млади борци својим машинкама. Аутомати не престају целог дана. Помоћник хлади опечене прсте мењајући цев. — „Напред, другови, у славу празника војске" и чете полазе у напад.

За то време у Драгосинцима постројен батаљон одаје почаст. Народ и војска славе празник. Говори су сваки час прекидани усклицима. Речи Тито, Стаљин, Октобар изговарају се са поносом и љубављу, док у даљини горе седа, а над крововима се вије густи дим. Град очекује слободу и освету.

Све јачи напади храбрих бораца убрзавали су крај борбе за Краљево. Једног дана избиле су прве претходнице изнад Ратине на домак Краљева. Непријатељ се повлачио. У јарковима крај друма остављао је он камионе, артиљерију, тенкове. Некада поносно немачко оружје лежало је сломљено у блату. По заузећу Рибнице још је само Ибар делио борце од Краљева. У ноћи је одјекнула страховита детонација. Непријатељ је срушио мостове. „Први батаљон прећи ће реку, образоваће мостобран и и отпочеће борбу у самом граду" — гласила је наредба, а запенушани Ибар набујао и мутан, претио је.

Мостобран је успостављен

Тмурно је било јутро 28 новембра. Хладна киша сипала је на прозебле борце. Батаљон, спреман, заузео је положај. Први је загазио високи борац из Даниловграда у мутну воду Ибра, испитујући њене дубине. Није му то први пут да гази брзе реке. Познаје он Тару, Дрину, Врбас и Лим. Другови, које предводи, имају поверење у њега. Осваја се метар по метар непознатих и опасних дубина. Ланац чврсто стегнутих руку продире кроз воду, која допире до грла. Мањи растом и другарице прелазе скоро гњурајући. Таласи брзе матице унарају своом снагом заносе, али ланац не попушта. „Још мало, другови!" — храбри борце глас челног. „Сетите се, другови, наших прелаза за време прошлих офанзива" и успомене навиру брже одводе Ибра. Појављују се у свести бораца моменти прелаза преко страшне провалије Таре, на Сутјесци и Неретви. Нога чвршће и одлучније гази по муљевитом дну, а студен продире до костију. Непријатељ примећује прелаз и рафали бритко режу по мутној води. Први искаче на обалу и одмах отпочиње тешка борба. Све се искоришћава као заклон. Наши „Шарци" почињу дејство. Налазимо се у врло опасном и тешком положају. Над самом обалом издиже се зид кућа. Сваки прозор, врата, а најчешће нарочито пробијен отвор, начичкан је непријатељским аутоматима кроз целу обалу засипају кишом куршума. Наши не застају. Рафали, бомбе, бацачи, свладавају непријатеља. Ускачу храбри борци кроз прозоре, хватају се у коштац са непријатељем и прогањају га. Обала и ред кућа освојени су. Мостобран је успостављен.

Хвала ти друже — јунак си!

Изнад самог моста, који лежи у рушевинама и у чијим се поломљеним траверзама наставља борба на живот и смрт, потребно је начинити прелаз преко брзе воде. Ту је матица Ибра најбржа, ту је ватра непријатеља најжешћа. — „Другови, прелаз је могућ само помоћу железног конопца, који треба пребацити на другу страну, везати и вратити натраг". Још није командант ни завршио започету наредбу, кроз редове војника прогурао се железничар Живојин Томовић из Ковандука, који се случајно ту заде. — „Ја ћу, друже" — вели он, узима конопац и притрчава реци. Вода заноси, прети да га разбије о стене и остатке порушеног моста, но он успева да се сретно извуче из матице. Стотине очију са страхом прате његов пут. Стигао је неопажен на другу обалу. Од воде до самог стуба на који треба причврстити конопац има неколико десетина метара. Брзо је претрчао, пребацио конопац и вратио се у реку. Непријатељ, запењен дрскошћу храброг човека, дознао се тек кад је овај загазио у воду. Запрскала је вода од куршума, који су падали око главе, која је час тонула, час избијала на површину. Наши „Бренгали" ступили су у дејство. Читава баражна завеса штитила је повратак. „Хвала ти, друже, јунак си" — пружио му је руку командант, а лице човека било је поносно, што је и он потпомогао при ослобођењу Краљева. Прелази су помоћу конопца успешно настављени.



Краљево је освојено!

Непријатељ је оставио на сваком кораку пустош. Улице пуне блата, отпадака и изгорелих аутомобила. Свака кућа носи траг фашизма. Собе су биле коњушнице, а црква магацин. Прогорели подови, насилно разбијани прозори, упропашћена и разграбљена имовина — то је завршни изглед Краљева, после крваве трогодишњице. На улици, у блату, поломљен лежи кочоперни немачки орао, преко кога чврсто гази наш војник. Становништво се полако враћа у град. Мали завежљаји — једини су остаци имовине, јер је кућа пуста и опљачкана. Било је вече, кад се изнад поломљених крovова извио први траг дима — знак негде наложене ватре. Живот се полако враћао. На гробу седам хиљада невино стрељаних грађана одржан је помен. Море црних марама и грчевити плач, прекинао је говор комесара IV Црногорске бригаде, који је говорио о невиним жртвама и о освети која ће неминовно доћи. „Невиним жртвама — осветници" — пише на венцу, који полажу војници ослободиоци, док плотуни одају почаст.

— „Сине дошла је слобода!" нариче старица.

М. Чангаловић.

Милованови̇ћ - Луне

— Још ноћас ћемо их напасти и разбити. За два дана смо у Србији. Ех, кад се једног дана сруче наше дивизије и загрме руски топови на Дунаву! Да ли је и Србија попаљена као Босна и Санџак? Замисли колико ће се бригада родити у Србији кад ми стигнемо!

— А кад смо први пут стигли под Златибор и успоставили телеграфску везу његов снажни глас загрмео је на телефону:

— Ко је тамо? Овде Србија. Здраво! Крцуне, кад ћемо даље? Потукли смо Бугаре и најурили ка Пљисаду. Били су се жестоко. Тамо око Мокре Горе Крајишници их изгледа млаве.

У једном селу под Златибором питао сам првога сељака на кога сам наишао:

— Има ли овде какве војске?

— Па ту је Лунетова бригада, — пролетери, — одговорио ми је изненађено и помало увређено.

*

Дошли су после тешки дани борбе око Сјенице. Не сећам се да је неки батаљон водио борбу, а да Луне није био са њим. Борци су радосно говорили:

— Дошао је Луне, негде ћемо жестоко да ударимо.

Прошли су и дани крвавих борби на Лиму и Пријепољу, VI офанзива. Зима у дубоком санџачком снегу. Луне је био редак гост у Штабу. А у сваком батаљону — при поласку — засипан је топлим и упорним питањем:

— Што још не останеш код нас? Кад ћеш опет да дођеш?

— Живот је тамо, у батаљонима — причао је Луне једног дана. Овде, у Штабу, осећам се као да сам остао без војске. Како бих волео да кренемо.

Сваки нови пут продирали смо све дубље у Србију, а он је увек био са батаљонима који воде борбу. После Ибра и Драгачева кренули смо ка Ваљеву. Пут нас води право преко Лунетовог села — Добродола. Свануло је давно, а колона иде непрекидно преко пруге и друма. Извиђачке патроле су обавестиле да за 20 минута треба да наиђе брзи воз. Времена није било да се пруга поруши пре прелаза. За мање од пола сата могли би да стигну камиони и тенкови из Пожеге. Колона пролази мирно. Иду борци, болница, комора. Зачеље колоне далеко је још неколико километара. На друму стоји Луне, раскорачен и упереног погледа у зачеље колоне.

— Пролазите, другови, — да се не нагомилавамо. Брзо ће стићи воз довде, а даље — данас не. Наишао је воз. Пресечена колона прихватила је борбу. Воз је поклекао на једва размакнутој прузи. Гестаповци и љотићевци искочили су из воза. Настала је оштра борба на потпуно бриеаном простору. Јасно је било да ће она бити кратка, али у таквој ситуацији Швапа се туче до задњег срчаног откуцаја. Кад је чело колоне стигло у оближње село борба је још трајала. Пред капијама су нас дочекивале жене, људи и девојке и нудили нам јело и пиће. Међу њима једна је пажљиво загледала сваког борца и најзад запитала:

— Познаје ли ко од вас Луна?

— Ово је његова бригада — одговарају борци.

— Ево, само што није стигао.

— Да ли се много изменио? Хоћу ли га познати? — пита сестра даље.

— Луне је порастао као грмаљ. Гледај — кад видиш најкрупнијег момка на дорату, то ти је Луне. Поноси се њиме. Он је јунак, друг, наш официр, командант. — У сестриним очима заиграле су сузе радоснице, а поглед се упарио дубоко уз колону.

Борба је била при крају. Колона се спрема да продужи. Само још један гестаповац са снајперком — заклоњен за речну обалу — туче даље. Погођени Борац је клонуо. Умукла је машинка у његовим рукама и пала на земљу. Луне се тргао и потрчао.

— Куда ћеш, Луне? — питају другови.

— Не дам да замукне машинка док је оно пеца живо, — биле су му последње речи. Тада му је последњи гестаповчев метак прошишао чело. Спустио се тешки крвави застор на очне капке. Очи му се више нису отвориле и свест се није вратила.

Крај његове самртничке постеље преседели су читаву ноћ родитељи и другови. А кад је издахнуо, у нашим очима ненавикнутим на плач заискриле су крупне сузе. Тешку тишину прекинуо је глас његове мајке, усправљене, чврсте, са погледом упереним у даљину и без и једне сузе:

— Синови моји, радујем се што сам родила сина кога сте сви волели.

Драги Миленковић

ОДЛУКЕ I КОНГРЕСА СПРОВОДЕ СЕ У ДЕЛО

ПОЖАРЕВАЦ

Омладина Пожаревца образовала је радну бригаду у којој је окупљено 320 омладинаца и омладинки. Њен рад је сада у оквиру међуокружног такмичења у пуном току. Ради се на истовару угља, који је неопходно потребан пожаревачкој сиротињи, затим на товарењу туцаника и шљаке за подизање моста на Морави. До сада је радна бригада дала преко 2.000 радних часова.

У оквиру прикупљања помоћи за пострадале крајеве наше земље, само за два дана омладинци и омладинке су прикупили, такмичећи се међусобно, 104.690 динара у новцу, 640 кгр. кукуруза, 347 кгр. кромпира, 252 кгр. пасуља.

Чланови санитетске секције омладинке, сваког дана одлазе у Војну болницу на дежурство. Многе од њих свршиле су санитески курс.

Просветно-културна секција организовала је курс руског језика који посећује 60 омладинаца а који се одржава у просторијама Омладинског дома. Библиотека располаже са преко 600 књига. Читатаоница редовно добија све омладинске и дневне листове и брошуре УСАОС-а.

КРУШЕВАЦ

Фабрика вагона у Крушевцу отпочела је рад 16 октобра ове године. Пријавило се 240 радника. Од тога броја има 98 омладинаца и 5 омладинки. Њихов први и најважнији задатак био је чишћење и поправка машина и радионица. Фабрика је била доста порушена. Поправљено је више моторних возила, 8 топова, 4 митраљеза. Добијен је задатак да се израде 40.000 ком. окова за кревет. До сада је израђено 15.000. Примљена је израда 5.000 ексера за везивање пруге. Сада се раде машине за те ексере. Ради се и дању и ноћу. Сами омладинци имају 3.920 радних дана. И поред тога рада они су нашли времена за учење. Са омладинцима из вароши раде и омладинци из оближњих села.

СРЕЗ ЈАБЛАНИЧКИ

Радна бригада среза јабланичког има 5 батаљона са 679 радника. Она је радила следеће: у Гајтану, Бучумету, Рујковцу оправила је велики број кућа, које је непријатељ попалио; од Медвеђе до Бошњака оправила је 30 мостова; направила је 20.000 кгр. креча а још толико се налази у кречани, и тај ће за неколико дана бити готов. Направила је велику количину ћумура, тако да су све радионице у срезу Јабланичком задовољене. Оборено је и одељано 1.987 комада грела за ћуприје, као и за бандере; исто тако очишћена су купатила у Сијеринској Бањи. Радна бригада не учествује само на јавним радовима, она обрађује и поља. Готово нема породице, чији су синови у НО војсци од првих дана, или су дали свој живот за слободу своје државе и народа, а да ова радна бригада није обрадила поља и снабдела их са свим животним намирницама. Бригада има свој штаб са седиштем у Лебану, који руководи бригадом и решава све задатке, које пред њега поставља НО одбор.

Бригада има своју културно-просветну групу, која даје приредбе а исто тако има и своју музичку групу.

КРАГУЈЕВАЦ

Целокупна омладина Крагујевца од првог дана ослобођења организована ради на свестраној помоћи фронту и народној власти у позадини. Велики број омладинаца ради у Заводу, фабрици оружја НОВ. Немцима је успело да попале и у неколико поруше ову фабрику. Чак су успели да неке машине извуку, али свесни радници већ увелико раде на поправци и саме фабрике и ратног оружја. Поред тога ради се на културно-просветном подизању радника. Организују се хорови, библиотеке и разне друге секције.

Један део омладинаца и омладинки ради у фабрици конзерви. Ту су омладинци заједничким радом знатно повећали капацитет производње. Тако је под окупацијом 500 радника за 24 сата производило вагон и по мармаладе а сада 200 радника за 8 сати производе 1 вагон мармаладе. И овде омладинци слободно време проводе у културно-просветном раду. Још од првих дана имају своје зидне новине.

Радном бригадом обухваћен је највећи део омладине Крагујевца. Где год је потребно да се нешто очисти, опере, да се спреме болнице за наше рањенике ту су омладинци и омладинке. Поред тога ради се на културно-просветном подизању, спремању хора, спремању приредби, фудбалских утакмица.

РАД УСАОС-а У ШАПЦУ

Радни батаљон, чије су 4 чете за 30 дана имале око 48.000 радних часова, у највећој мери је допринео оспособљавању за рад свих школских зграда, болница и касарни.

При учитељској школи су основана два педагошка курса, на којима се између осталога одржавају курсеви руског језика и историје народно-ослободилачке борбе.

За антитифусну екипу се уписало 33 другарице.

Са одржаног болничарског курса је отишло 30 другарица у бригаду. Ради указивања помоћи НОО у снабдевању грађанства огревом, формирана је од 55 другова и другарица радна чета, која је за два прва дана рада исекла 44 метара дрва.

Прихватајући позив војвођанске омладина на такмичење у прикупљању помоћи за пострадале крајеве, шабачка омладина је досада прикупила: 256.930 динара, 80 кгр. масти, 551 кгр. брашна, 837 кгр. кромпира, 1830 кгр. пшенице 1355 кгр. пасуља, 775 кгр. кукуруза и 192 кгр. црног лука.

ЛОЗНИЦА

По слободењу Лознице отишло је у војску преко 600 омладинаца. Сва остала омладина чврсто је уједињена у организацијама УСАОС-а. Радне чете лозничке омладине срушиле су пет бункера, које су били подигли фашисти, затим очистиле и уредиле све зграде, које су окупатори загадили. Оне одржавају ред по свим просторијама Команде места, Народно-ослободилачког одбора, војних радионица и свих зграда у којима станује војска. Омладинци дежурају по свим народним кухињама, радничкој мензи и болници. 26 омладинки свршило је омладински курс и сада се све јављају за фронт.

Читаоница омладинског дома увек је пуна. Културна екипа дала је до сада 21 приредбу. Два пута недељно одржавају се конференције, на којима омладина решава своје проблеме.

Омладина Лознице недавно је извршила један мали подвиг. У Бањи Ковиљачи било је преко 800 избегличке деце. Она су била у тешком положају. Немци су се налазили одмах преко Дрине, која је ту врло близу. Топовима су тукли Бању. Требало је спасавати децу. Под артиљеријском ватром кренули су омладинци и омладинке да то учине. Подухват је изведен са успехом. Сва деца су спашена, нахрањена и испраћена за Шабац.

БЕОГРАДСКА ОМЛАДИНА У УДАРНОЈ НЕДЕЉИ

Младе, снажне мишице чистиле су оштећене радионице, помагале при оправљању фабрика, радиле на подизању железничке пруге. Није било посла кога се омладина није ударнички прихватила. Подељена на реоне радила је уносећи полет младости у сваки посао, од напорног рашчишћавања рушевина па до чишћења улица.

Ударна недеља испуњена је стварним, великим успесима. Омладина четвртог реона дала је најбоље резултате, њен рад је био најударнији. 300 омладинаца дало је у року за неколико дана 7.700 радних часова. У новцу је сакупљено 670.000 динара. Предато је 180 пари скија и 280 кв. вуне. Омладинци четвртог реона дали су 50 давалаца крви. У „Соко" пекари, која је почела да ради одмах по ослобођењу, омладинци четвртог реона успели су својим радом да повећају рад пекаре за 250%. Омладинци су радили у фабрици Вапа, на станици Топчидер, чији су средњи колосек у дужини од 765 метара оспособили за свега 8.052 радна часа.

Друга по успеху била је омладина првог реона. 1.277 омладинаца дало је 5.252 радна часа, 18 пари скија, 10 килограма вуне, 116 давалаца крви. У новцу је скупљено 12.640 динара.

Омладина осмог реона била је трећа у такмичењу. Дала је са 788 омладинаца 5.000 радних часова, сакупљено је 100 килограма вуне, 64 пари скија, 24.388 динара, пријавило се 70 добровољних давалаца крви. Омладинци VIII реона су се заветовали да ће идућег такмичења бити први.

Омладина VI реона радила је 1.864 радна часа у току којих је сакупила 6 килограма вуне, 17 пари скија, 103.439 динара и дала 28 давалаца крви.

Остали реони показали су видне резултате у сабирној акцији, тако су омладинци II реона дали 28 килограма вуне а омладинци III реона 50 килограма. У III реону је сакупљено 364.072 динара. XI одељак дао је 94 добровољна даваоца крви и тиме је заузео друго место.

Укупни број радних часова београдских омладинаца износи 45.320 а број омладинаца који је радио у њима прелази преко 4.500. У новцу је сакупљено 1, 326 831 динар. Од материјала је прикупљено 459 пари скија и 579 килограма вуне. Пријавило се 404 добровољна даваоца крви.

Говорећи на приредби одржаној на крају ударне недеље, секретар Ц. К. СКОЈ-а, друг Рато Дувоњић између осталог рекао је:

»Било је и раније разних радних организација. За време окупације нагонили су нашу омладину разни народни непријатељи на радове, али их је омладина саботирала, јер је била свесна да тиме гради своју тамницу, јер није хтела да ради за фашистичке злочинце, за Немачку и њене помагаче. Кад данас омладина полази на рад у фабрику Вапе, у творницу авиона у



Београдска омладина на раду

Раковици, у Соко пекару, када ради на Бајлоновој пијаци и поправља Технички факултет, она је свесна да радећи то, гради своју домовину у којој ће да живи и која ће да изгледа онаква какву је она својим рукама саградила.«

Друг Рато Дугоњић говорио је затим о значају који има ударна недеља, истакао значај нашег заједничког рада:

»Другови, нисте ви сакупили само огроман материјал, нисте очистили само улице, нити оспособили многе оштећене зграде, већ сте задали ударац више свима онима, који гледају да спрече развијање снага наше земље. Има другови много грешака у нашем раду. Ми смо постигли успехе али смо могли постићи још веће Зашто нисмо могли то да постигнемо? Зато што нисмо научили да радимо, што нисмо навикли да сами изграђујемо своју земљу. Ми морамо да радимо све више и више, јер видимо колико снаге имамо — ми ћемо наш рад удесетостручити. Знамо да се наш рад не може одвојити од опште борбе која се води на фронтовима. Ми знамо да се боримо против фашизма и преношењем једне цигље са гомиле рушевина, са једне стране улице на другу. Велике ствари не можемо савладати ако не савладамо мале. Херојство је не само јуришати на бункере, већ и радити све на стварању велике демократске федеративне Југославије. Ми ћемо тој Југославији положити темеље, и ми ћемо умети да је до краја изградимо.

Не процењујемо ми људе према социјалном положају, према политичком убеђењу, према гледању на ову или ону ствар, већ по томе како и колико може да допринесе и колико је допринео у борби против фашизма и његових помагача.

Пред нама су задатци још већи него ли ови садањи: ширити Народно-ослободилачки фронт, у њега увући сваког родољуба, повезати све омладинске организације, да се омладина не осећа као гост у Народно-ослободилачком фронту већ као његов саставни део, његов најјачи и најпотребнији део.«

ПРАЗНИК НАШЕ УЛИЦЕ

Лепршај, лепршај
над нашим главама
застава боје
крви моје
под твојим стегом
батаљони стоје
хучи бујица
младости
радости
пркоса
снаге, поноса
поплава,
поплава гнева
запљускује тамнице
трећега Рајха.
Почиње празник улице наше!
Дрхти сва земља
тутње победни
топови са Кремља
од Варшаве, Риге
Вилна
потекла бујица силна
на радост људи — црвена.

Насмеј се
смехом румене младе зоре
девојко, лепотице слободо
певај, певај
дошли су дани:
победа ђердани
на твоме врату блистају
јесење шуме листају.
Пролеће је дошло!
Кроз крв се остварује сан,
рађамо се
силни, непобедиви
у нови дан.

Родо Андрић

ВАСПИТАВАЊЕ РАДНИЧКОГ ПОДМЛАТКА

У СССР-у многе веће фабрике имају своје школе у којима се обучавају будући квалификовани мајстори. Учење се обавља у групама од по 10, 20 и више ученика, већ према врсти посла, у самој фабрици за време производње. Сваку групу води мајстор и васпитач. Сви ђаци станују у заједничком дому. После свршене обуке одржавају се испити на којима млади радник добија разред према знању и постигнутим резултатима, а од истог разреда зависи и висина плате. Овде доносимо чланак једног овакког мајстора Н. П. Бутурина који је васпитао више од 300 шегрта и добио за то високо одликовање.

Свако хоће да буде добар мајстор, али многи, нарочито млади мајстори не знају како ће то да постигну. Хтео бих да вама испричам оно што ми је дало моје вишегодишње искуство.

Морамо волети своју струку, волети омладину. То је пре свега. Не можеш другога да натераш да воли неку ствар, коју ни ти сам не волиш. Заиста новајлије долазе у школу, а најчешће ни појма немају о својој будућој струци. Зато ми систематски спремамо у школи сусрете омладине са најбољим »стахановцима«. Најтеже је мајстору кад му долазе новајлије. Месец дана, месец и по мајстор мора да проучава новајлије, да студира њихово знање и наклоност, да испитује који ће шегрт требати више или мање пажње. Шегрти са своје стране процењују мајстора, гледају колико ће бити истрајан и педантан. Од дана упознавања мајстор мора нарочито да пази на сваки свој корак, на сваку реч, јер тада полаже најозбиљнији испит.

Највећу пажњу мора мајстор да обрати на то да око себе образује чврсту групу, уједињену у служби колектива. Кад проучавамо нараштај морамо да обратимо пажњу личним околностима и обдарености појединаца. Најбоље, најдисциплинованије именоваћемо десетарима, препоручићемо их као професионалне организаторе.

Посла је лако наћи за свакога. Наша школа има на пр. хор, дувачки оркестар, фотографску секцију, курс кројења и шивења. Сваки »кружок« има своје организаторе.

Од првог дана морамо водити одлучну борбу са алкавошћу спољашњег изгледа шегрта, са прљавштином у домовима.

Мајстор мора да зна како ће да повеже текуће задатке своје групе са високим задацима целе домовине. Морамо да убедимо шегрте у њихову високу одговорност пред отаџбином, да им разјаснимо да је сваки задатак по производњи — уствари наруџбина са фронта. Велики значај у васпитању колектива имају традиције школе или групе. Неки мајстори се чуде: Какве су то традиције школе које постоје једва три, четири године. Хтео бих да одговорим са фактима из живота наше школе.

Дрворска јединица коју водим, неколико година већ предњачи и држи прелазну црвену заставу наше школе. Кад нам долазе новајлије прво што им причамо јесте наш обичај да смо први у послу и одмору. Дужност је сваког шегрта групе да повеће са одличним радом слабост своје јединице. Дешавало се да и после организације чврсто уједињене групе нађу шегрти који не поштује правило унутрашњег распореда, који лењо раде. Са подршком групе мајстор организује јавно мнење против дезорганизатора.

Ако у нашој школи шегрт не дође на посао онда се ограничавамо на личну казну већ објављујемо на табли: »Данас шегрт (пише се презиме) није се јавио на дужност. Ми морамо да испунимо задатак, зато свако ће морати да одради прекo времена«. Ово има јако дејство. Цела се група уједињује против леноштине и дезорганизатора.

Александра Н. и Владу Б. сматрали су за изгубљене. Мајстор их је често поучавао, звао их је директор, примењивале су се различите мере. Међутим од пресудног значаја је био утицај средине. Она је натерала дезорганизаторе да слушају наредбе, отворено је изражавала свој гнев кад су шегрти кваљали углед групе. Колектив је помогао омладинцима да дођу до правог пута и васпитао је праве, достојне совјетске људе. Сад су Александар и Влада најбољи дрвери у фабрици. Један је већ и мајстор.

Неки од мајстора-педагога каже покаткад: »Ови омладинци не ваљају, с њима не може ништа да се ради«. Моје дугогодишње искуство побија ово тврђење. Нема лоших омладинаца. Постоје људи који не знају да их преваспитају.

Наш мајстор комсомолац Барајев очински воли своје питомце. Не само дању, он је код својих група, већ и ноћу он контролише у домовима, гледа са шегртима нов филм, објашњава у чему је снага њихових хероја, неприметно ће да пређе на хероје у земљи, на ситне људе који заслужују широку популарност. Он је добар пријатељ своје групе и они у потпуности узвраћају њему љубав. Његови ђаци добро уче, постижу више од норме, у целој групи нема ни једно својевољног изостанка. Није ни чудо његова група предњачи у целој школи и пре рока испуњује задатак.

СВЕТИЉКЕ

(са пута Лесковац—Врање)

Беху уздигнуте горе с леве стране друма
беху тајанствене горе завијене у маглу белу,
била је тамна даљина,
била је тамно-плава шума
далеко тамо, једва на виделу.

О планине, о земљо наша к небу усправљена,
дижеш се земљо,
диже те младост твоја по оним брдима прекаљена!

По овим друмовима, белим сад,
владаше мрак —
али ви, венци планина,
светлесте увек:
о како ли је чежњиво звала
светлост из тамних даљина!

Привлачиле су даљине.
Пусте и хладне ћутаху натмурене шуме.

Беше тешко —
али варница топло из планине сине: слобода!
ватра за охладнеле груди,
ватра за осветничке куршуме!

По друмовима беше тама...
како се сад весело беле
уоквирени костурима возила
и ораницама.
Иду сад слободно по њима деца прогоњена,
деца јунаци — творци нових дана,
гори у њима жеља узвитлана
да земља постане ко башта расцветана!

Иду светиљке широм друмова и поља
свуда — чак до у оне далеке висове бледе
и тако земља плови у нове изгледе.

Радослав Ратковић



5 јануара одржаће се II Конгрес антифашистичке омладине Македоније. Конгресу ће присуствовати и делегати српске омладине. Главни одбор УСАОС-а одлучио је да као дар омладине Србије делегатима македонске омладине поклони збирку песама младог македонског песника Аце Шопова. Поклон омладине Србије македонској омладини у збирци песама борца за слободу и равноправност Македоније, је симбол братства и културне сарадње наше и македонске омладине.

У радничком возу

Радnички воз се зауставио на малој, запуштеној степској станици, на којој, изгледало је, није било ни живе душе.

Међутим, изненада се зањихала пред прозором светлост фењера. У вагон уђе неки човек, држећи у једној руци секиру а у другој — запаљену рударску лампу. По својој прилици то је био руднички дрводеља. Он је путовао до оближњег имања, као што то морају сада да чине многи људи, који су радили у оним рударским окнима у чијој су околини немци разорили зграде за становање.

Пошто је осветлио путнике дрводеља климну главом једноме од њих: »Здраво Фадеичу!« и пошто је видео једно празно место поред њега, он седе.

Воз је у томе тренутку кренуо. Дрводеља још једанпут обухвати погледом путнике и промрмља: »Ту је, изгледа, хармоникаш, могао би нешто да нам отсвира.«

Затим се окрену своме суседу и упита: »Па шта се чује? Дали је истина да су говор друга Стаљина преносили преко радија?«

Фадеич је скромно седео поред прозора, држећи међу коленима чекић и џакче са челичним зупцима, који су пригушено звецкали сваки пут, кад год би он учинио и најмањи покрет. Лице Фадеича је било уоквирено пажљиво поткресаном брадом, а опуштени бркови су му давали изглед запорожца. То је био стари рудар.

Њега самога сам чуо! — рече он радосно узбуђеним гласом. Самог друга Стаљина сам чуо! То је већ други пут...

У вагону сви заћуташе и Фадеић настави...

— Први пут сам га чуо ускоро после почетка рата. Давно је то било. А ја се и сада сећам онога што је он тада говорио. Другови, каже, браћо, пријатељи моји, обраћам вам се због једне озбиљне ствари: немац наставља напредовање. Он, каже, има намеру да нам поново попне на грбачу поседнике и капиталисте, да нас натера да говоримо туђим језиком, а не оним који нам је мајка дала. Непријатељ је јак, али не мари, каже, не клоните духом, немцу то није први пут да налети на нас. Ми смо га раније учили памети и сада ћемо га научити. Радите, каже, војнички, слушајте шта вам говори совјетска власт. Разуме се, много ћемо морати да се потрудимо, али победа ће бити наша. Свака реч ми је пала на срце. Више од три године је прошло, а ја памтим цео говор.

Пошто је ућутао и мало се замислио, рудар весело диже главу и рече:

— Немац је гурао, гурао и одједанпут, крц: преломише му руду. Ми надјачасмо Немачку. Друг Стаљин је тако и рекао: и војска је наша снажна и народ је подупр'о Црвену Армију. Сви смо добро радили — и жељезничари и колхозници. Једном речју сви.

— Па сигурно и рудари? — упита руднички дрводеља.

— И они.

— Друг Стаљин је и о женама говорио, додаде девојка у белом шалу.

— А јели рекао друг Стаљин када ћемо бити у Берлину? — гласно упита неко из другог краја вагона.

— Рекао је да ћемо бити у блиској будућности, — одговорио је рудар нешто јачим гласом него обично. — А када будемо у Берлину, значи и рату ће бити крај, а кад је рекао, тако ће то и да буде.

— Михаил Иванович Калињин је уручио другу Стаљину орден Победе, — додаде дрводеља. — То је велика награда.

— А има још и већа, — одазва се рудар, — то је велика захвалност целога нашег народа. Ех, ако би било могуће, сваки човек би му стиснуо руку и рекао из дубине душе — хвала и поклонио би му се до земље. Што ћутш ти, хармоникашу, распали победничку!

Хармоникаша, који је био ту, није требало дуго молити. Он извади из цицане мараме са црним тачкицама хармонику која се засија, пажљиво је стави на колена, нежно додирну седефасту клавиатуру и упитно погледа девојку у белом шалу. Она му једва приметно климну главом.

Хармоника у почетку одјекну снажно, затим се мало утиша и девојка запева:

Степо моја, степо пространа,
Широка и далека,
Долети ти, песмо слободна,
До мога љубљеног
Бурни ветре, буди ми друг,
Понеси је тамо
Где мој драги у ватри пожара
Бој бије живота не штедећи.

Девојка је певала упола склопљених очију, оживљавајући мелодију песме дивном бојом живога гласа.

Песма је дирала душу, рађала у њој пријатне мисли и светле успомене. И сви су пажљиво слушали песму.

Ал. Јонов
(Дописник »Правде«)

Доњецки базен

УЧЕШЋЕ ПОМОРАЦА У РАДУ НА ОБНОВИ НАШЕ ЗЕМЉЕ

Наши храбри поморци који су се за текли далеко од наших вода на дан 6 априла 1941 године, после капитулације Југославије сматрали су као природну потребу да помогну савезницима у ратним напорима против фашизма: да превозе ратни материјал и храну с једног континента на други. Знамо да је тај њихов рад на бродовима био скопчан са великим опасностима, јер су у то време немачке подморнице свуда вребале, навађивале и многе од њих потопиле. Заједно са бродовима нестало је наших храбрих помораца да се више никада не врате у своју домовину. Они су јасно видели победу која је захтевала жртве. У тим тешким данима, у пркос издаје коју је владао у југословенским емигрантским круговима, они нису изгубили здрави смисао ствари. Они су јасно осетили да је прави пут, пут борбе наших народа. У тим тешким данима наши поморци изјаснили су се за Народно-ослободилачку војску.

Данас, када треба помоћи земљи наших народа, која је у току трогодишње борбе опљачкана, попаљена и порушена, — када треба помоћи да се добије што више одела и хране, наша омладина предњачи и на том путу. Такмичењем посада појединих бродова стављене су знатне суме на расположење Националном комитету преко војне мисије у Лондону.

Данас је први дан како је наш пароброд „Србин" развио барјак слободе и плови под народно-ослободилачком заставом. Наши поморци се уче да читају, упећују зидне новине и једва чекају дан када ће моћи бродовима пуним хране и одела пристати у луке и помоћи нашим народима.

МЛАДИ РАТНИЦИ У БОРБИ ЗА ОТАЏБИНУ

Московска „Правда" од 4 новембра ове године доноси чланак под горњим насловом, у коме се између осталога каже следеће:

У октобру 1943 год. у писму Комсомолаца и омладине Совјетског Савеза упућеном другу Стаљину, млади ратници Црвене Армије су се заклињали да неће обрукати част Совјетског оружја. „Неуморно повишавајући ниво ратничке умешности, упорно савлађујући руковање повереном нам техничком опремом, свакодневно учвршћујући дисциплину, — писали су они, ми ћемо се борити са непријатељем не штедећи ни снагу ни живот".

Верни датој речи, комсомолци и омладина Црвене Армије, под руководством политоргана и партиских организација, часно испуњавају заклетву коју су дали Врховном Главнокомандујућем. О томе најбоље говоре бројеви: Према преко 100.000 младих бораца, који су за првих шест месеци прошле године награђени орденом и медаљама СССР-а, међу онима који су били удостојени назива Хероја Совјетског Савеза било је преко пет стотина чланова лењинско-стаљинског комсомола. За шест месеци ове године, по још непотпуним подацима, преко 250.000 младих ратника одликовано је државним одликовањима — орденима и медаљама СССР-а.

Од почетка рата за отаџбину до првог септембра 1944 год., од 5.470 бораца, који су добили назив Хероја Совјетског Савеза, 2978 су чланови и кандидати партије и преко 1500 — комсомолци.

У периоду летњих офанзивних бојева на I Белоруском фронту, преко 21000 комсомолаца је одликовано државним наградама.

За три месеца офанзивних бојева на III Белоруском фронту преко 20.000 чланова ВЛКСМ су добили одликовања. У извесним јединицама број одликованих комсомолаца је достигао осамдесет процената.

Смелост и упорност у постизању одређеног циља представљају закон живота Комсомолаца у војсци. Извршујући наредбе Врховног Главнокомандујућег, Маршала Совјетског Савеза, друга Стаљина, комсомолци Црвене Армије неуморно, из дана у дан, усавршавају своју војничку умешност. Комсомолске организације помажу партиским организацијама и командирима и у спровођењу политичког образовања људства и у делу формирања сваког војника и стручњака у својој врсти оружја.

Чињеница да су десетине хиљада младих бораца, постављених бораца постављене на командне дужности, јасно сведочи о царству њихове ратничке умешности. Од укупног броја свих комсомолаца у Црвеној Армији готово тридесет процената сачињавају подофицирски кадар. Многе хиљаде младих бораца, који су дошли на фронт као редови, стекли су богато борбено искуство, добили официрска знања и сада с успехом командују мањим и чак и већим јединицама.

Нису ретки случајеви да млади борци, не само подофицири, него чак и редови, храбро преузимају команду у случајевима када командант бива избачен из строја.

Тако се у свима борбеним јединицама, — стрељачким, артилериским, тенковским, ваздухопловним и коњичким, — боре млади ратници, часно испуњавајући заклетву коју су дали вољеноме вођи.

АПЕЛ ЦЕНТРАЛНЕ ОМЛАДИНСКЕ КОМИСИЈЕ У СОФИЈИ

Софија, 11 децембра

Централна омладинска комисија упутила је апел у коме каже:

»Петнаестог новембра одржан је у Београду Први конгрес антифашистичке омладине Србије. На овај конгрес позвана је и наша омладина. Ми смо се овом позиву одазвали, а наши делегати се нису само упознали са југословенском омладином, већ су и видели варварска разарања и жртве које је дао херојски југословенски народ у борби са тевтонским хордама. На хиљаде деце остало је без мајки.

Наша делегација, познајући братско осећање нашег народа, позвала је 10.000 југословенске деце да проведу зиму код нас, уверена да ће их наше мајке утоплити и нахранити.

Централна омладинска комисија позива све бугарске грађане, мајке и сестре које могу и желе да приме сироту децу братских југословенских народа да се пријаве Централној омладинској комисији и тиме испуне своју хуману дужност.

Бугарска омладино! Ми се обраћамо и вама с апелом да узмете иницијативу за прикупљање одеће и хране за братске југословенске народе. Ми знамо да наш народ нема много ствари, пошто су га опљачкали немачки фашисти, ми знамо да морамо да се бринемо и за нашу народну војску, али ипак сваки од нас може понешто да одвоји и за нашу браћу и тиме докаже своје братско осећање.«



Јагодински пионири

Првог децембра о. г. почело је велико такмичење за помоћ пострадалим крајевима наше домовине. Пионири Јагодине сазвали су своју конференцију где су говорили о свом учешћу у том великом такмичењу. Затим су говорили о зверствима шваба и кољаша у њиховом крају и о томе како ће се сутра расподелити по граду и сакупљати прилоге за пострадале крајеве. 12-годишња Иванка-Буца Младеновић говорила је како су четници заклали њену мајку. — „Они су упали једне ноћи у стан, извели мајку, ми смо одмах чули врисак а затим кркљање. Брзо смо улетели у собу, а тамо је лежала на поду сва у крви моја мајка. Четника нигде није било — отишли су. Пали смо на под и викали, али она нас је само још једном погледала и издахнула је". Сузе су почеле да гуше девојчицу, али се брзо прибрала. — „Али другови, ми нећемо само плакати, ми ћемо нашу мајку осветити".



Београдски пионири вредно раде

Неколико тренутака мртва тишина — сви гледају немо у Иванку, а очи су им влажне. Знају они врло добро ко су кољаши и увек су се њих плашили. И они — наши најмлађи ће те наше крајеве помоћи, они ће давати и скупљати прилоге за нашу драгу браћу. За два дана они су скупили 9.114 динара.

Крушевачки пионири

Већ дуго времена пионири у Крушевцу раде врло марљиво. Отпочели су такмичење са скупљањем празних калемова, које шаљу фабрици конца. Самоиницијативно су сакупили добровољан прилог у новцу од 12.000 динара и предали га АФЖ-у. Нису дозволили да шлемови и празне чауре леже по олуцима, већ су и то скупљали за фабрику муниције. Сем тога пионири учествују на многим манифестацијама. Данас им је најомиљенији посао да растурају омладинске листове. Свуда по улицама нуде „Омладину" и „Младог борца". Лице им се смеши када кажу: „Купите и „Пионира", то је наш лист, лист најмлађих".

ПИОНИРИ ХВАТАЈУ КОЉАШЕ

Пре неколико дана један дражиновац бежећи из своје разбијене јединице, наиђе у село Гајтан. Склонио се у шуму где наиђу деца са стоком и примете бегунца. Деца су га одмах осумњичила и потајно обавестила најближег одборника. Знају наши пионири ред, знају они коме треба да се обрате за такве случајеве.

И одборник, свестан своје дужности, оде с њима и нађе дражиновца, вешто га испита и утврди да је заиста дражиновац и да се деца нису преварила. Но како се овај дражиновац уплашио, одборник га увери у то, да је истомишљеник и да је село Гајтан дражиновско. Кад се овај ослободио одборник га одведе својој кући и нахрани. Хотећи тобоже да му покаже пут, куда треба да иде и где да се сакрива, одведе га претседниковој кући, где га разоружају и вежу.

При саслушању дознали су да се зове Божидар Симоновић, да је био у чети Макса „словенца", који је из Лесковца одвео 80 људи у дражиновце. Он је још обавестио одборнике да је погинуо озлоглашене „брадил" Зотовић, чему су се они сви обрадовали. Дражиновац је спроведен даље и предат војним властима.

Ето тако изгледају пионири на делу.

МИШ, ШВАБА И ПИОНИРИ

У једноме селу
Нисмо знали ми
Крио се је Швабе
Већ недеље три.

Мислио је јадник
Да ће да се скрије,
Ал га приметио
Одред милиције.

»Гле из оне шупе
Крај од чизме вири«
Потрчаше тамо
Мали пионири.

А Швабе се тада
Уплашио врло
И потрча брзо
Он у мишје брло.

»У склониште моје
Пустити те нећу
Не бих да покварим
Пионирску срећу.«

»Сећаш ли се Швабо
Ти скорих времена
Кад не хте да знадеш
За мишја имена.«

»Затро си ми ето,
Породицу целу
Кад су гладни пришли
Подметнутом јелу.«

Тад се Швабе тргне,
Правдати се хтеде,
Одједном претрну
И на земљу седе.



Али гле мишића
Како храбро стоји,
Швапског »гренадира«
Ни он се не боји.

»Куд ћеш Швабо« — вели,
»Зар у мишју рупу
Хеј промућни мало
Твоју главу тупу.«

»Ал молим те друже«,
Тако Швабе моли,
»Пусти ме да спасем
Макар живот голи.«

Пионири беху
На вратима стали
И њима приступи
Овај мишић мали.

»Предајем ти Швабу
Друже командиру,
Пази на њег добро
Драги пиониру.«

И натраг се мирно
Он у рупу врати,
Па са старог посла
Он поново лати.

Марковић Александар
Пожаревац